

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

11. De quibusdam aliis Figuris, aut modis Figurarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

CAPUT XI.

*De quibusdam aliis Figuris, aut
modis Figurarum.*

I. **Q**uid est *Compensatio*? Resp. Cùm ali- Compensa-
tio.
quid fatemur, aut concedimus, sed
mox aliud æquè firmum opponimus. Vel
cùm plura, quæ pro adversariis dici possent,
breviter per partes proponimus, ac dein
omnibus repudiatis meliùs concludimus.
Cic. pro Sextio n. 102. *Hac imitamini, &c.*
Est labor; non nego. Pericula magna; fateor. Multa
insidia sunt bonis; verissimè dictum est. Sed te id,
quod multi invideant, multiq; expetant. Et pro
Quinct. n. 95. *Miserum est exturbari fortunis om-*
nibus; miserius est injuriâ. Acerbum est ab aliquo
circumveniri; acerbius est à propinquo. Calamitosum
est bonis everti; calamitosius cum dedecore. Funestum
est à forti atq; honesto viro jugulari; funestius ab eo,
cujus vox præconio quæstu prostitit. Indignum est à
pari vinci aut superiore; indignius ab indigniore at-
que humiliore. Luctuosum est tradi alteri cum bonis;
luctuosius inimico. Horribile est causam capitis dicere;
horribilius priore loco dicere. Tertullianus. O Chri-
stiane! erga stulto quidem adstringitur corpus; mens
autem minimè. Colligata sunt membra; sed spiritus
liber est. Hoc non per porticus aut per theatra spatie-
ris, sed eam teras viam, quæ ad cælum ducit. Quo-
ties eam spiritu deambulaveris, toties in carcere non
eris. Nihil crus sentit in nervo, cujus animus in cælo
est. S. Petr. Chrysol. Serm. I. in cap. 9. Matt.
de

de Apostolis sic loquitur: *Sed in istis quantum vilis mundanus videbatur aspectus, pretiosas tantum animas Dei intuitus tunc videbat. Erant censu pauperes, sed innocentiam locupletes; loco humiles, sed sanctitate sublimes; viles arte, sed simplicitate pretiosi; obscuri vitam, sed vita merito perlucens; labores communes, sed proposito singulares; addicti vigiliis, sed ad caelestes victorias iam vocati; fluctibus mancipati, sed fluctibus non demersi; negati honoribus, sed ditati magis honoribus, non negati; injuriis dati, sed injuriis non relictis; captores piscium, sed piscatores hominum iam decreti.* S. Cyprianus L. 3. Epist. 25. vel juxta alios 77. *Non fovetur in metallis lecto & culcitris corpus; sed refrigerio & solatio Christi fovetur. Humi jacent fessa laboribus viscera; sed pena non est cum Christo jacere. Squalent sine balneis membra sicut & sordide deformia, sed spiritaliter intus abluuntur, quod foris carnaliter sordidantur. Panis illis exiguus; at non in pane solo vivit homo, sed in sermone Dei. Vestis argentibus deest; sed qui Christum induit, & vestitus abundanter, & cultus est. Semitonisi capitis capillus horrescit; sed cum sit caput viri Christus, quaecumque caput illud deceat necesse est, quod ob Domini nomen insigne est. Omnis ista deformitas detestabilis & tetra gentilibus quasi splendore pensabitur. Secularis haec & brevis poena, quam clara & aeterni honoris mercede mutabitur. Sed Compensatio revocari potest ad Concessionem vel Subjectionem.*

Interpretatio II. *Quid est Interpretatio? Resp. Est alicujus dicti aut facti ad mentem nostram expositio. Cic. 6. Verr. n. 49. Superbum est enim, & non ferendum, dicere praetorem in provincia homini honesto, locupleti, splendido: vende mihi vasa celata. Hoc est enim dicere: Non es dignus tu, qui habeas, quae tam bene facta sunt; mea dignitatis ista sunt. Tu dignior,*

gnior, Verres, quàm Calidius? Eodem modo in sacris concionibus dicta vel facta, nominatim S. Scripturæ, interpretamur, his aut similibus formulis: *Quasi dicat. Hoc est. Vel, ut ego quidem arbitror, &c.*

III. Quid est *Congeries*? Resp. Est exor- Congeries.
natio, qua multæ res, aut verba, aut argumenta, aut exempla coacervantur, ut oratio fiat volubilior ac concitator. Cic. pro Mil. n. 70. *Vide, quàm sit varia vita commutabilisq; ratio, quàm vaga volubilisq; fortuna, quanta infidelitates in amicis, quàm ad tempus apta simulationes, quanta in periculis fuga proximorum, quanta timiditates.* Rerum Congeriem habet idem pro Cœlio n. 12. *Erant apud illum illecebra, &c.* De Congerie Argumentorum dixi L. I. c. 6. n. 4. Congeriem exemplorum facit Cic. in Pis. n. 58. *O stultos Camillos, &c.* & aliàs sæpius.

IV. Quid est *Oppositio*? Resp. Cùm dictum Oppositio
vel factum alterius contrariis aliorum dictis aut factis refellimus. Cic. pro Lege Man. n. 11. *Majores vestri sæpe, mercatoribus ac navicatoribus injuriosius tractatis, bella gesserunt: vos, tot civium Rom. millibus uno nuntio atq; uno tempore necatis, quo tandem animo esse deberis? Legati, quod erant appellati superbius, Corinthum Patres vestri, totius Græciæ lumen, extinctum esse voluerunt; vos eum Regem inultum esse patiemini, qui Legatum populi Rom. consularem, vinculis, ac verberibus, atq; omni supplicio excruciatum necavit? Illi libertatem civium Romanor. imminutam non tulerunt, vos vitam ereptam negligetis? Jus Legationis verbo viola-*

violatum illi persecuti sunt : Vos Legatum populi Rom. omni supplicio interfectum relinquetis ? Habet hic ornatus frequentem usum in sacris etiam orationibus.

Commoratio.

v. Quid est *Commoratio*, sive *Expolitio* ? Resp. Est, cum eadem sententia tamdiu variis verbis & modis proponitur, donec sub oculos penitus subiiciatur. Cic. 2. Phil. n. 54. *O miserum te, si intelligis, miseriorem, si non intelligis, hoc litteris mandari, hoc memoriae prodi, hujus rei ne posteritatem quidem omnium saeculorum unquam immemorem fore, Consules ex Italia expulsos, cumque his Cn. Pompeium, qui imperii P. R. decus ac lumen fuit: omnes consulares, qui per valetudinem exequi fugam illam clademque potuissent, praetores, praetorios, tribunos plebis, magnam partem senatus, omnem sobolem juventutis, unoque verbo Remp. expulsam atque exterminatam suis sedibus. Eodem spectant, quae habet pro Rosc. Am. n. 112. Item 1. Verr. n. 2. & 6. Rursus 2. Agr. n. 8. pro Sext. n. 47. pro Coelio n. 39. pro Marcello n. 5. & saepius alibi.*

[Incrementum.

vi. Quid est *Incrementum* ? Resp. Est exornatio, per quam in rebus augendis semper aliquid majus, in minuendis semper aliquid minus sequitur in oratione. De hac quoque jam aliquid dictum L. 1. c. 6. n. 4. Et est re ipsa species Gradationis. Cic. 7. Verr. n. 169. *Facinus est vinciri civem Romanum, scelus verberari, prope parricidium necari; quid dicam in crucem tollere? Verbo satis digno tam nefaria res appellari nullo modo potest. Non fuit his omnibus iste contentus. Spectet, inquit, patriam: in conspectu Legum libertatisque moriatur. Nam tu hoc loco Gavium non unum ho-*

hominem, nescio quem, civem Rom. sed communem libertatis & civitatis causam in illum cruciatum & crucem egisti. Jam verò videte hominis audaciam. Nonne illum graviter tulisse arbitramini, quòd illum civibus Rom. crucem non posset in foro, in comitio, non in rostris defigere? quod enim his locis in provincia sua, celebritate simillimum, regione proximum, potuit, elegit. Monumentum sceleris, audaciaeque suae voluit esse in conspectu Italiae, vestibulo Siciliae, praetervectione omnium, qui ultro citroque navigarent. Si haec non ad cives Romanos, non ad aliquos amicos nostrae civitatis, non ad eos, qui populi Rom. nomen audissent: denique si non ad homines, verum ad bestias, aut etiam, ut longius progrediar, si in aliqua desertiissima solitudine ad saxa & scopulos haec conqueri & deplorare vellem, tamen omnia muta, atque inanima, tanta & tam indigna rerum atrocitate commoverentur. In eadem Orat. n. 1. 6. *Levia sunt haec, &c.*

VII. Quid est *Comminatio*? Resp. Est admonitio cum praedictione futuri mali, qualem habet Cic. pro Mil. n. 69. *Erit, erit illud profectò tempus, & illucescet aliquando ille dies, cum tu, salutaribus, ut spero, rebus tuis, sed fortasse motu aliquo communium temporum inmutatis, qui quàm crebrò accidat, experti debemus scire, & amicissimi benevolentiam, & gravissimi hominis fidem, & unius post homines natos fortissimi viri magnitudinem animi desideres.*

VIII. Quid est *Comparatio*? Resp. Est duarum rerum vel personarum facta oppositio ad concitandos Affectus Miserationis, Indignationis, Odii, Aemulationis, &c. Cic. pro Rosc. Amer. n. 13. *Accusant ii, qui fortunas huius invaserunt; causam dicit is, cui praeter calamitatem nihil reliquerunt. Accusant ii, quibus occidi patrem*

trem Sex. Roscii bono fuit; causam dicit is, cui non modò luctum mors patris attulit, verùm etiam egestatem. Accusant ii, qui hunc ipsum jugulare summè cupierunt; causam dicit is, qui etiam ad hoc ipsum iudicium cum presidio venit, ne hic ibidem ante oculos vestros trucidetur. Deniq; accusant ii, quos populus poscit; causam dicit is, qui unus relictus ex illorum nefaria cade restat.

IX. Quæ sunt alia hujusmodi? Resp. 1. Pœnitentia dicti. Cic. 2. Catil. n. 17. *Sed cur tam diu de uno hoste loquimur, & de eo hoste, qui jam fatetur, se esse hostem?* 2. Cùm fingimus, nos quærere, quid sit dicendum? an nihil restet? &c. Ut: *Quid reliquum est? Nanquid aliquid eorum omisi, de quibus acturum me promiseram?* 3. Cùm velut aliqua ignoramus. Ut: *Quem tot scelerum auctorem dicemus? Invenire profectò difficile est.* 4. Cùm deponimus aliquid apud memoriam auditorum, & post aliqua interposita reposcimus. Ut: *Retinere lubeat, quæ dico, non modicam lucem sequentibus affusura.* Et post aliqua interjecta: *Recordamini modò illorum, quæ antea proposui, &c.* 5. Ciasion & Chiasmus vocatur, quando duæ sententiæ inter se convertantur. Ut: *Est Doctorum sanctissimus, & Sanctorum Doctissimus.* Sed hæc ad aliquam ex supra recensitis Figuris omnia reduci posse, facilè apparebit perpendenti; uti etiam eæ figuræ pleræq; quas ultra prædictas aliqui enumerant, modò tantùm sunt expositas celebriores Figuras

guras

guras variandi. Sufficere istæ possunt, quæ si non nudè, nec semper eodem modo proponantur, videbuntur & ipsæ plures, novæ, & à seipsis, aliâ formâ exhibitis, diversæ. Notandum denique, supradictis Figuris non utendum promiscuè, cum aliquæ illarum serviant ad docendum, aliæ ad delectandum, aliæ ad movendum, quemadmodum apud nonnullas annotavi.

